

LAPS/33/2024, 7.5.2024

Lapsiasiavaltuutetun lausunto valtiovarainministeriölle Suomi.fi-palvelujen strategisista tavoitteista

Viite: VN/25697/2023

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991, LOS), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsiasiavaltuutettu arvioi strategiaehdotusta yleissopimuksen näkökulmasta.

Strategiaehdotuksen keskeinen sisältö

Valtiovarainministeriö asetti 3.10.2023 kehittämissryhmän Suomi.fi-palvelujen ohjauksen sekä palvelujen pitkän aikavälin vision ja strategisten tavoitteiden kehittämiseksi. Kehittämissryhmä on arvioinut Suomi.fi-palvelujen nykytilan vahvuuksia ja haasteita, määritellyt toimintaympäristön merkittävimpiä muutostekijöitä ja hahmotellut näiden pohjalta Suomi.fi-palvelujen strategisia tavoitteita. Digi- ja väestötietovirasto on koonnut työpajojen tulokset päätöksenteon pohjaksi sekä valmistellut yhdessä valtiovarainministeriön kanssa ehdotuksen Suomi.fi-palvelujen strategisista tavoitteista vuoteen 2030.

Lausuntokierroksen tarkoituksena on paitsi saada näkemyksiä strategisten tavoitteiden osuvuudesta, myös niiden taustaksi hahmotellun nykytilan ja toimintaympäristön muutosten määrittelyistä. Lisäksi tavoitteena on kerätä ideoita strategian toimeenpanosuunnitelman laadintaa varten.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Lapsiasiavaltuutetun toimistoon saapuu vuosittain satoja yhteydenottoja, jotka koskevat sekä yksittäisten lasten asioita että yleisemmin lapsia koskevia kysymyksiä ja yhteiskunnallisia epäkohtia. Lapsiasiavaltuutettu ohjaa yhteydenottajia tarvittaessa eteenpäin ja usein myös Suomi.fi-palvelujen pariin.

Yhteydenotoista välittyä kansalaisten vaikeus löytää riittävä ja ymmärrettävää tietoa sekä hämmennys viranomaisten toimivaltakysymyksistä. **Tarve poikkihallinnolliselle ja saavutettavalle viranomaisviestinnälle on ilmeinen.** Lapsiasiavaltuutettu jakaa strategiaehdotuksen näkemykset Suomi.fi-palvelukokonaisuuden vahvuuksista ja pitää sen aktiivista kehittämistä erittäin tärkeänä.

Lapset ja nuoret Suomi.fi-palvelujen kohderyhmänä

Suomessa asuu yhteensä noin miljoona alle 18-vuotiasta. Merkittävästä väestöosuudestaan huolimatta lapset ja nuoret jäävät koko väestöä koskevassa kehittämissä usein hyvin vähälle huomiolle. Lausuttavana olevassa aineistossa lapsia ja nuoria ei valitettavasti huomioida lainkaan.

Strategisen tavoitteen 4 mukaan ”Palvelut huomioivat erilaisten ihmisten ja yritysten tarpeet ja tilanteet.” Ilmaisun voi ajatella kattavan myös *eri-ikäisten* ihmisten tarpeet ja tilanteet. **Lapsiasiavaltuutettu pitää kuitenkin tärkeänä, että alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret mainittaisiin strategisissa tavoitteissa nimenomaisesti.** Muutoin vaarana on, että heidän tarpeensa ja tilanteensa jäävät asianmukaisesti huomioimatta.

Esimerkiksi sähköiseen viestintään ja muihin vahvan tunnistamisen edellyttäviin palveluihin liittyvät kysymykset tulee pohtia alaikäisten osalta erikseen. Kaikilla itsenäistymistaitoja harjoittelevilla nuorisoiikaisilla ei ole käytössään omia vahvan tunnistamisen välineitä. Lapsen ja nuoren puolesta asiointiin taas liittyy omia erityisiä kysymyksiä.

Lasten ja nuorten huomioiminen tarkoittaa lisäksi **lapsiystävällisen viestinnän (ml. neuvonnan) kehittämistä.** Vaatimukset lapset ja nuoret saavuttavalle ja heidän näkökulmastaan ymmärrettävälle viestinnälle eroavat merkittävästi aikuisille viestimisestä. Lisäksi eri-ikäisten lasten ja nuorten tarpeet poikkeavat toisistaan, ja eri erityisryhmiin kuuluvilla lapsilla on myös omia erityisiä tarpeitaan. **Lasten ja nuorten tarpeet huomioivalla viestinnällä voidaan edistää merkittävällä tavalla lapsen perus- ja ihmisoikeutta osallistua ja vaikuttaa (LOS 12 art ja PL 6.3 §).**

Lapsille ja nuorille suunnattu viranomaisviestintä on Suomessa vielä laajuudeltaan ja ainakin osin myös laadultaan hyvin vaatimatonta. **Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan poikkihallinnollinen Suomi.fi-palvelu olisi erinomainen paikka kehittää lapsille suunnattua viestintää tavoitteellisesti, pitkäjänteisesti ja toimialarajat**

ylittäen. Selkeästä ja ymmärrettävästä viestinnästä hyötyvät lasten lisäksi myös monet aikuiset.

Jyväskylässä 7.5.2024

Elina Pekkarinen
lapsiasiavaltuutettu

Reetta Peltonen
juristi